



Unim esforços per combatre
l'abandonament escolar

**Document 3 - Metodologia conjunta per detectar els
estudiants que abandonen l'escola prematurament i
per identificar-ne les necessitats i tornar a motivar-los
i a reintegrar-los a l'escola**

Catalunya

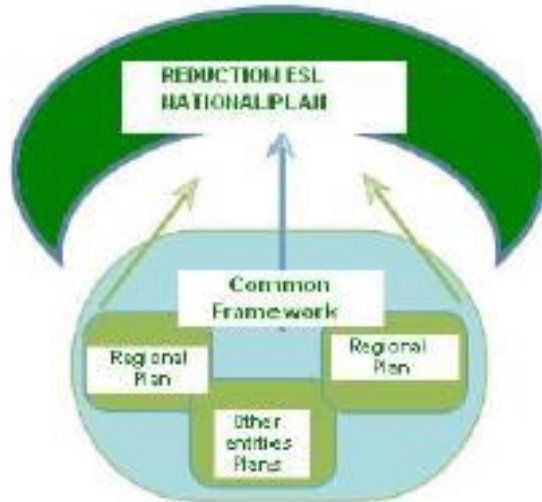
18.09.2015

1. Breu resum de les polítiques governamentals nacionals actuals i com s'interpreten en l'àmbit nacional i regional.

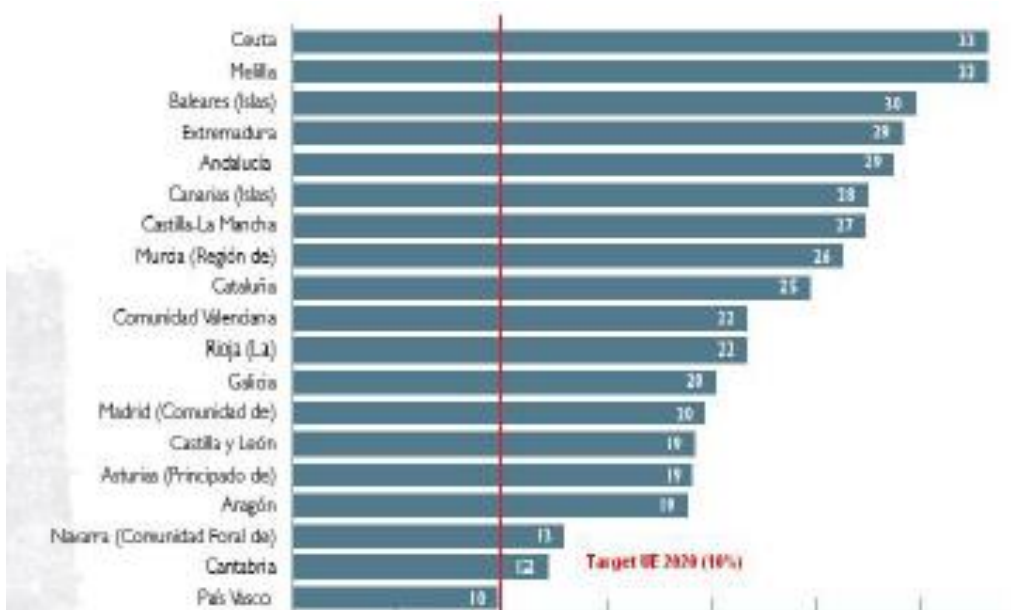
1.1 Polítiques nacionals

En primer lloc, cal destacar que a Espanya no hi ha polítiques específiques per detectar els joves que abandonen el sistema educatiu abans que deixin l'escola. Com s'ha dit al Document 2, tots els esforços s'han invertit en la prevenció, mitjançant l'elaboració de programes per reintegrar els joves que han abandonat el període obligatori sense assolir les competències bàsiques.

A Espanya, les polítiques educatives nacionals i també la gestió i els recursos, estan majoritàriament descentralitzats. Això, juntament amb altres diferències socials i econòmiques, fomenta l'aparició de polítiques i plans propis diversos i dispersos entre cada regió, fet que afavoreix que hi hagi diferències substancials en les ràtios d'excel·lència educativa i el nivell d'abandonament escolar.



Índex d'abandonament escolar prematur (mitjana espanyola, 22,94 %). Percentatge de població a Espanya per regions entre 18 i 24 anys que no ha completat la segona etapa de l'educació secundària i no segueix cap tipus d'educació o formació



Fuente: Datos y cifras del Censo Escolar 2014/2015 (datos para 2013). Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

Sovint no són les autoritats educatives les que detecten els joves que han abandonat l'escola, sinó els serveis d'ocupació juntament amb els programes d'ocupació. En resum, la primera porta per tornar al sistema educatiu se'ls obre a través de les polítiques d'ocupació i no de les polítiques educatives.

Les polítiques d'ocupació s'elaboren de la mateixa manera: el Govern central espanyol traça unes línies estratègiques i les comunitats autònomes han de dissenyar i implementar programes d'acord amb aquestes línies. El pla d'ocupació nacional mai no inclou mesures específiques per retornar els joves al sistema educatiu. De fet, s'avalua l'èxit de les polítiques d'ocupació autonòmiques i dels seus programes segons les persones que aconseguen un lloc de treball (fins i tot si és una feina de dues hores per un sol dia) sense valorar el nombre de joves que han reprès els estudis o que han aconseguit una feina a llarg termini.

Evidentment, no hi ha un vincle entre les polítiques educatives i d'ocupació i això comporta l'existència d'una enorme escletxa entre totes dues àrees. Aquest és el motiu principal pel qual a Espanya aquesta transició és tan difícil per als joves.

Garantia Juvenil (GJ)

Una de les polítiques actuals més importants és la implementació de la iniciativa Garantia Juvenil Europea (YEI, per les sigles en anglès) en els estats membres de la UE. Aquesta iniciativa es va posar en marxa per oferir un suport addicional a joves menors de 25 anys que visquessin en zones on l'atur juvenil fos superior al 25 % el 2012.

En concret, donarà suport a joves que no estiguin dins de l'educació o d'una formació ni tampoc treballant (ni-nis), inclosos els joves aturats de llarga durada o els que no s'han inscrit per cercar feina. Això garantirà que a les zones d'Europa on els reptes són més difícils, els joves rebin un suport més ben orientat.

La YEI habitualment recolza la provisió de:

- contractes en pràctiques,
- formacions en pràctiques,
- insercions laborals i
- formació professional orientada a l'obtenció d'un títol.

D'acord amb aquest recurs financer addicional, Espanya, com a estat membre, ha d'implementar mesures que garanteixin que els joves de menys de 25 anys (ara a Espanya és fins als 30) reben una oferta de treball de qualitat, una educació continuada, un contracte o una formació en pràctiques en els quatre mesos posteriors a abandonar l'escola o a quedar-se aturat.

El pressupost total de la YEI per al període 2014-20 és de 1500 milions d'euros per a Espanya (240 milions per a Catalunya)

Com a sistema descentralitzat, aquestes mesures s'implementen principalment a través de les regions i Catalunya és la regió que hi ha destinat més recursos econòmics.

1.2 Descripció de com s'implementen els plans nacionals escolars i de salut en les regions i localment

Malgrat el que s'ha dit, i si bé mai no ha estat una prioritat a Espanya, fa alguns anys que els joves i la seva ocupabilitat tenen una certa rellevància en les polítiques d'ocupació catalanes. En aquest sentit, en els darrers anys Catalunya ha posat en pràctica diversos programes per ajudar a assolir aquest objectiu, com ara "Joves per l'ocupació" del Servei d'Ocupació de Catalunya o els PFI (Programes de Formació i Inserció) del Departament d'Ensenyament.

Atès que no hi ha cap política adreçada a detectar els joves que han abandonat l'escola, alguns ajuntaments i especialment algunes entitats socials han desenvolupat xarxes amb els centres educatius per recuperar els alumnes tan aviat com sigui possible mitjançant un treball de col·laboració. Malgrat l'existència d'aquestes xarxes, només es tracta de decisions o actuacions individuals i no d'un mètode de treball col·lectiu. No hi ha cap registre sobre aquests joves ni es comparteix la informació, fet que fa molt difícil contactar-hi quan sorgeix alguna iniciativa o programa que hi està adreçat.

Actualment, Catalunya està mirant de canviar totes aquestes polítiques i ha fet un gran esforç per implementar la Garantia Juvenil segons la Recomanació del Consell Europeu,¹ particularment en el punt sobre intervenció i activació precoç:

Intervenció i activació precoç

8. Dissenyar estratègies eficaces per arribar als joves, incloses les campanyes d'informació i conscienciació, amb vista a capacitar-los i a registrar-los en els serveis d'ocupació, i centrar-se en els joves vulnerables amb múltiples obstacles (exclusió social, pobresa, discriminació, etc.) i en els ni-nis, tenint en compte les seves circumstàncies diverses (la pobresa, la discapacitat, un nivell baix d'estudis o la pertinença a una minoria ètnica o a la població immigrant).

9. Per tal de donar un millor suport als joves i abordar una possible manca de coneixement sobre les ofertes existents, valorar la possibilitat d'establir "punts focals" comuns, és a dir, organitzacions que assegurin la coordinació entre totes les institucions i organitzacions afectades i, en concret, amb l'autoritat pública responsable de la gestió del sistema de Garantia Juvenil, per tal que es pugui compartir la informació sobre els joves que abandonen l'escola, especialment els que corren el risc de no trobar un lloc de treball ni de dur a terme una activitat d'educació o formació contínua.

10. Permetre als serveis d'ocupació, juntament amb altres socis que presten suport als joves, oferir una orientació personalitzada i plans d'actuació individuals, incloent-hi sistemes de suport individuals fets a mida, basats en el principi d'obligatorietat mútua en una etapa inicial i en el seguiment continuat amb vista a prevenir l'abandonament i vetllar per un progrés vers l'educació i la formació o bé el món laboral.

1.3 Aspiracions polítiques nacionals i projectes nacionals

Conceptes com ara *tornar a motivar* o *reintegrar* no apareixen en la nova Llei de l'educació espanyola (LOMCE) ni en la Llei catalana d'educació, sobre l'educació secundària obligatòria. El terme *abandonament* només apareix en el preàmbul de la llei espanyola, com un dels principals objectius de la política, però no s'hi desenvolupa cap mesura concreta per prevenir-lo. De la mateixa manera, la llei catalana ofereix mesures generals per prevenir l'abandonament escolar prematur, però no per tornar a motivar i reintegrar els joves, ni per sobre ni per sota dels 16 anys.

¹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013H0426\(01'\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013H0426(01')&from=EN)

Per aquest motiu, les aspiracions més importants i els projectes nacionals sobre detecció de l'abandonament escolar es basen en el marc de la implementació de la Garantia Juvenil. De fet, el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) sap perfectament que, actualment, identificar i tornar a motivar els joves per reintegrar-los al sistema educatiu depèn de la motivació personal dels professionals, dels serveis socials, de les oficines de treball i de les entitats socials, i els utilitzarà com a eina per posar-se en contacte amb els joves que hagin abandonat la seva formació.

1.3.1. Programes en el marc de la Garantia Juvenil (GJ)

En aquests moments, hi ha prop d'11.000 joves d'edats entre els 16 i els 25 anys registrats en el programa de Garantia Juvenil i es preveu que la xifra augmenti entre els que s'hi han incorporat recentment amb edats entre 25 i 30 anys.

El Servei d'Ocupació públic ha presentat 13 programes diferents per arribar a aproximadament 35.000 joves. La seva primera iniciativa va ser al maig amb la selecció i contractació de 74 professionals de tot Catalunya per promoure la detecció i motivar els joves a participar en la Garantia Juvenil (equip d'impulsors).

Una altra tasca important per a aquests professionals (l'equip d'impulsors) és crear o activar xarxes territorials al voltant dels joves i posar-les en contacte amb els diversos organismes que treballen en aquesta qüestió, com els centres educatius, els ajuntaments i els organismes socials i sanitaris.

Per detectar els joves i motivar-los a participar en un programa de Garantia Juvenil, actualment també s'està emetent una campanya de publicitat a la ràdio, la televisió, Spotify i altres medis socials com Facebook o Twitter, perquè, tot i que les estadístiques confirmen que hi ha més de 100.000 ni-nis a Catalunya, és realment complicat arribar-hi.

A banda d'aquest equip d'impulsors, s'han presentat, o es presentaran en les properes setmanes, 12 programes més (vegeu els programes més endavant).



Ateses les dificultats que hem esmentat per detectar l'abandonament escolar, tots aquests programes inclouen l'obligació que tenen els proveïdors públics i privats que reben una subvenció per desenvolupar un d'aquests programes, de trobar els joves que abandonen l'escola. En aquest cas, el SOC sap perfectament que aquestes entitats socials i els ajuntaments estan més a prop dels joves que cap altre organització. Des d'aquest punt de vista, el Servei d'Ocupació públic aposta per la seva capacitat i experiència en la detecció i la motivació dels joves per tal de reintegrar-los en l'educació.

2. Anàlisi de fortaleses i debilitats i eficàcia de l'oferta actual a la pròpia regió. DAFO

2.3. Fortalesa del sistema i de la cooperació intersectorial

Disposem d'una xarxa informal amb entitats socials locals, ajuntaments i altres serveis socials que ajuden a identificar els joves que han abandonat el sistema educatiu i el mercat laboral. Les administracions públiques volen aprofitar l'experiència d'aquestes entitats.

2.4. Debilitats del sistema i de la cooperació intersectorial

Podem detectar-hi tres debilitats principals:

- 1) Les xarxes locals s'han creat de manera informal, com a entitats alienes a la política pública.
- 2) Hi ha una manca de contacte entre el Departament d'Ensenyament i el d'Ocupació.
- 3) Hi ha una manca de registre i d'orientació personal quan una persona abandona el sistema educatiu.

2.5. Debat. Una anàlisi de l'eficàcia del projecte en curs, les col·laboracions regionals i els resultats.

En aquests moments, és massa aviat per tenir una avaluació de tots els programes i portes d'entrada que estem duent a terme. La majoria s'han posat en marxa durant l'any 2015 i creiem que tindrem els primers resultats al final de l'any 2016.

De fet, només un dels programes que hem vist en la imatge anterior es duu a terme des de fa uns anys: "Joves per l'Ocupació", implementat pels ajuntaments. Són els ajuntaments els que han elaborat les seves pròpies estratègies per detectar els joves i motivar-los a participar en el projecte.

2.5.1. Resultats de "Joves per l'Ocupació"

El programa "Joves per l'ocupació", impulsat pel Govern català, és un programa innovador per oferir experiència professional a joves d'entre 16 i 25 anys que són a l'atur, tenen unes baixes qualificacions i dèficits de formació i poden haver abandonat el sistema educatiu. Està finançat pel Fons Social Europeu i pel pressupost nacional i autonòmic.

■ Accions combinades durant el programa:

- 1) *Orientació, tutoria i seguiment individualitzat.* El programa es duu a terme des de l'enfocament metodològic d'itineraris personalitzats d'inserció i ofereix un conjunt d'accions articulades que capaciten i acompanyen els joves.
- 2) *Formació:*

2.1 Formació professional i formació en competències transferibles: Formació en competències transferibles i automotivació, comunicació oral i escrita, competències digitals, formació sociolaboral, treball en equip, imatge personal i tècniques de cerca de treball.

2.2 Formació per obtenir el títol de graduat de l'educació secundària obligatòria (si cal)

- 3) *Adquisició d'experiència professional en empreses.* Com a part integrada del programa, s'ha previst seleccionar empreses per a períodes mínims de 6 mesos. Subvenció per SMI (salari mínim interprofessional): 645,30 €/mes per jornada completa.

■ **Objectius:**

- 1) Promoure la formació i l'ocupabilitat dels joves.
- 2) Promoure la reintegració dels joves que han abandonat el sistema educatiu.
- 3) Cooperació amb empreses de la regió.

■ **Resultats:**

El programa l'han aplicat en el territori de Catalunya els municipis i les organitzacions regionals amb un índex d'èxit raonable. Revisem els resultats de dos organismes que van treballar amb aquest programa en l'edició 2013-2014.

a. **Consell Comarcal del Maresme** (agrupa 30 petits municipis)

- Adreçat a 34 joves d'aquesta comarca que són a l'atur, tenen mals resultats en l'educació o que han abandonat el sistema educatiu. Especialitats desenvolupades:
 - Auxiliar de cuina, i cambrer de restaurant i bar
 - Auxiliar de comerç i magatzem.
- Acció: 350 h de formació en competències clau i experiència professional, a més de 80 h de pràctiques en una de les especialitats escollides pels joves

| Concepte | Núm. de joves | % |
|--|---------------|-----|
| Joves que comencen el programa | 4 | 100 |
| Joves que acaben l'etapa de formació | 8 | 82 |
| Pràctiques professionals (en l'especialitat estudiada) | 8 | 53 |
| Pràctiques professionals (en una especialitat diferent de l'estudiada) | 2 | 6 |
| Joves amb més d'un contracte | 6 | 18 |
| Joves que han retornat al sistema educatiu | 4 | 12 |

En aquests moments, el Consell Comarcal del Maresme té en marxa la tercera edició del programa, "Joves per l'ocupació 2014-2015", amb la participació de 34 joves més.

- b. Ajuntament de Figueres** (municipi proper a la frontera amb França)
- Adreçat a 40 joves d'aquesta comarca que són a l'atur, tenen mals resultats en l'educació o que han abandonat el sistema educatiu. Especialitats desenvolupades:
 - o Ajudant de cambrer amb francès (320 h).
 - o Caixer de comerç amb francès (260 h).
 - Acció: 350 h de formació en competències clau i experiència professional, a més de 80 h de pràctiques en una de les especialitats escollides pels joves

| Concepte | Núm. de joves | % |
|--|---------------|-----|
| Joves que comencen el programa | 40 | 100 |
| Joves que acaben l'etapa de formació | 34 | 85 |
| Pràctiques professionals (en l'especialitat estudiada) | 28 | 70 |
| Pràctiques professionals (en una especialitat diferent de l'estudiada) | 16 | 40 |
| Joves amb més d'un contracte | 7 | 18 |
| Joves que han retornat al sistema educatiu | 18 | 45 |

2.5.2. Procés intensiu i personalitzat d'orientació. Exemple: Fundació Adsis

El 2014:

- El 65 % d'usuaris dels projectes d'orientació i ocupabilitat duts a terme per Adsis han completat la seva formació i han estat capaços d'iniciar i organitzar per sí mateixos la cerca de feina.
- El 84 % dels estudiants que participen en projectes de suport supera el curs escolar amb èxit.
- El 73 % dels estudiants de projectes de formació professional han acabat el curs i han assolit el nivell educatiu exigut.

■ L'èxit d'Adsis se centra a:

- 1) **Treballar amb adolescents i joves d'una manera integral i holística** per convertir-los en protagonistes del seu procés de creixement ajudant-los a determinar el seu itinerari formatiu, laboral i social, i centrant-se en les àrees en les quals pot haver-hi més dificultats.
- 2) Oferir a tots els joves **un suport personalitzat**.
- 3) Fomentar el **treball en xarxa** amb les entitats locals amb les quals opera Adsis.
- 4) Intentar que els joves estiguin **vinculats a centres de referència propers a la seva zona**, insistint en la idea d'estar pròxims al seu món vital i més important.

▪ **Punts clau de l'estratègia futura d'Adsis:**

- 1) **Treball col·laboratiu** per compartir l'àmplia experiència d'Adsis en el treball amb gent jove amb moltes persones i entitats que volen crear noves oportunitats per als joves.
- 2) **Procés d'acompanyament** de les persones amb les quals caminem com si tinguessin la nostra identitat, perquè sabem que moltes necessiten temps i proximitat per superar les dificultats que afronten.

3. Desenvolupament d'un enfocament de múltiples agències per identificar, tornar a motivar i reintegrar els joves que abandonen l'escola

3.1. Com pot aconseguir-se una cooperació més eficient i funcional entre tots els agents?

Actualment, hi ha un cert nivell de col·laboració i de cooperació entre els agents implicats en assumptes educatius (govern, escoles, serveis socials, entitats socials, etc.). Es fa principalment per a l'orientació de cada estudiant durant la implementació del projecte.

De tota manera, podem destacar-ne algunes dificultats:

1. La major part dels agents no participen en el disseny dels programes. El fet que les escoles i les entitats socials estiguessin en aquest procés ajudaria a concebre uns programes més ajustats a la realitat.
2. No és fàcil trobar un espai de treball comú. En la majoria de casos, això és així per manca de recursos i de temps.
3. Cal canviar la mentalitat. Realment, hem de creure més en el treball en xarxa i cal un canvi de mentalitat per creure que el treball en xarxa és alguna cosa més que un intercanvi d'informació entre socis.

De tota manera, hi ha un element important que ens permet ser optimistes. El programa Garantia Juvenil ha estat dissenyat pel Govern català en col·laboració amb els experts i amb algunes entitats socials que treballen diàriament amb aquests joves (des de la base). Això vol dir que, en certa manera, estem començant a creure que qui estableix les bases dels programes educatius i els finança (el govern) i qui els executa (les entitats socials) han de dissenyar-los i avaluar-los conjuntament.

3.2. Projectes de col·laboració idonis per a un futur quadre d'eines

No hi ha gaires projectes col·laboradors per identificar, tornar a motivar i reintegrar els joves que abandonen l'escola. Això és així perquè, durant anys, l'abandonament no ha estat una prioritat. A més, no tothom entén la col·laboració tal com l'hem explicada aquí. De tota manera, en els darrers anys, algunes organitzacions han començat a dedicar esforços conjunts per projectar nous programes. Malauradament, és massa aviat per analitzar-ne els resultats. D'altra banda, i per problemes de finançament, moltes no han tingut una continuïtat superior a un any.

3.2.1. Portes de comunicació entre l'ocupació i l'educació (el SOC i el Departament d'Ensenyament)

Actualment, s'està treballant per establir una porta de comunicació per prevenir la pèrdua de joves en la transició entre l'ensenyament i l'ocupació. El sistema educatiu se n'encarrega fins als 16 anys i el SOC, a partir d'aquesta edat. És essencial que hi hagi una bona planificació i comunicació per dissenyar el pont entre una etapa i l'altra, perquè, si no, els joves es podrien perdre en aquesta transició.

Actualment, des del SOC hem iniciat una activitat per millorar aquesta comunicació: una formació per als docents que s'encarreguen de les tasques d'orientació educativa als instituts, per donar-los a conèixer els programes i altres activitats per evitar que els estudiants abandonin el centre sense cap pont, a més de deixar-los entrar en contacte amb altres recursos públics o privats del seu territori per reduir l'esclatxa que hem esmentat alguns paràgrafs més amunt.

3.2.2. PEI'Jove, Plataforma d'Entitats per a la Inclusió dels Joves

Nascut el 2010, PEI'Jove és una federació d'onze entitats de base que treballen en deu territoris diferents de Catalunya per millorar l'ocupabilitat dels joves. L'objectiu és, a través de l'orientació i la formació prèvia a l'ocupació, reforçar l'educació bàsica i l'ampliació de l'educació de l'etapa anterior a la seva incorporació al món laboral.

PEI'Jove sorgeix perquè aquestes entitats han canviat la seva mentalitat. Saben que han de treballar juntes i destaquen el que fan millor i complementen el treball i les polítiques públiques de les altres. Resumint, PEI'Jove suma igualtats per reduir costos, suma diferències per generar valor i suma experiències per crear nous escenaris per a la gent jove.

Des del 2010, PEI'Jove ha dissenyat nombrosos programes, però, a causa dels seus problemes de finançament, només n'ha implementat cinc. Durant aquest 2015, ha estudiat noves propostes que podrien incloure elements per prevenir l'abandonament escolar prematur.



3.2.3. Disseny d'un programa de reintegració integral per part de la Fundació Adsis, la Fundació Èxit i la Fundació El Llindar²

Des del gener del 2015, tres entitats treballen juntes per unir coneixements, recursos i idees per elaborar un nou programa integral per a joves que són a l'atur i no reben educació ni formació (ni-nis): la Fundació Adsis, la Fundació Èxit i la Fundació El Llindar. L'objectiu de la col·laboració és atorgar valor afegit i incorporar l'especialitat de cadascuna en matèria d'orientació, formació i ocupabilitat. Totes tres tenen una àmplia experiència i ja han treballat juntes anteriorment. A més, comparteixen i tenen punts en comú com ara els valors, els objectius i la metodologia (competències laborals).

² Consulteu l'apartat 5.2 per veure un informe complet de l'experiència.

La metodologia és una de les diferències principals respecte d'altres organitzacions similars, perquè el seu treball es basa en les competències. A més, totes les seves accions inclouen l'orientació, la formació professional i l'ocupabilitat, però també altres elements com ara la participació civil, la comunicació, etc.

Durant aquest procés, tot i que ja treballaven diàriament amb gent jove, les tres entitats van considerar que havien de parlar amb els joves i tornar a escoltar-los. I no només van escoltar els joves, sinó també els experts, els professionals i les empreses.

Com a part d'aquesta tasca integral, han estat elaborant una enquesta amb diversos grups de debat, per tal d'obtenir algunes conclusions des de tots els punts de vista. Es poden revisar totes les dades de l'enquesta en l'apartat 5.2.

4. Anàlisi de bones pràctiques dels socis internacionals del Document 2

Del Document 2, el més important que hem après no han estat els programes, sinó alguns conceptes bàsics: abandonament escolar prematur, avaluació, adaptació curricular, etc.

Per exemple, a Suècia i Noruega, un jove que abandona l'escola prematurament és un jove de més 16 anys que pot deixar d'assistir a la formació professional, però que té un títol d'educació secundària obligatòria. En canvi, Espanya i Romania han de centrar les seves accions a l'inici de l'educació obligatòria. Per tant, aquest concepte afecta totes les polítiques. Amb els joves de 16 anys, l'objectiu no és tornar-los a motivar, sinó trobar-los i reintegrar-los.

Una altra gran diferència és que l'avaluació està ben consolidada en tots els programes i té un efecte real en els programes nous. Això ofereix la possibilitat de fer una intervenció ràpida i d'adaptar els programes a la realitat i als estudiants.

5. Diàleg entre agents clau, inclosos els joves, sobre la necessitat de tornar a motivar-los

5.1. Contacte amb els agents regionals: departaments de treball, proveïdors d'educació, sector empresarial, departaments socials, etc.

Com s'ha dit abans, la implementació de la GJ està ajudant el SOC a crear xarxes i a escoltar els diversos agents per tal de presentar programes que s'adrecin a les característiques i requisits reals dels joves.

Aquest any, el SOC s'ha reunit amb tots els agents i possibles proveïdors per tal d'aprofitar el seu coneixement per dissenyar els programes d'acord amb el seu treball in situ.

Sobretot pel que fa a la relació entre les dues administracions públiques més importants, el Departament d'Ensenyament i el de Treball, a més d'altres relacions com amb els Serveis de Joventut o el Departament Social, dins del marc de la GJ, creiem que aquest pot ser l'inici d'un canvi de mètode de treball en aquesta qüestió. És la primera vegada que hi ha una relació tan estreta entre els departaments de Treball i d'Ensenyament.

5.2. Enquesta o entrevista regional amb docents i estudiants. Quines necessitats tenen i quines solucions hi veuen?

Aquests són els objectius, les metodologies i les conclusions de l'enquesta a les tres entitats que hem indicat abans:

■ Objectius de diagnosi:

- 1) Generar debat entre els joves, els professionals i les empreses sobre temes clau relacionats amb els processos d'integració.
- 2) Contrastar les percepcions dels joves sobre la utilitat de determinades accions que ofereixen les organitzacions d'atenció juvenil en els processos de formació i inserció.
- 3) Recopilar suggeriments dels joves, els professionals i les empreses que aportin elements de millora i innovació a l'acció proposada.

■ Metodologia:

Grup de debat: L'objectiu era copsar l'opinió dels agents principals (els joves, les empreses i els professionals implicats) des d'un punt de vista integrat.

Límits: No podem generalitzar les opinions, però són útils per contrastar les recerques quantitatives.

Durant la implementació del programa, tres de les entitats van voler avaluar-lo periòdicament.

■ Participants:

- Joves (ni-nis), majors de 16 anys, a l'inici del seu itinerari integral (orientació, formació i ocupabilitat) en una de les tres entitats (45).
- Joves majors de 16 anys, que ja han acabat el seu itinerari integral (orientació, formació i ocupabilitat) en una de les tres entitats (9).

| | Sexe | | Edat | | | Nacionalitat | | Estudis | |
|-------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|----------|--------------|-----------|----------|-----------|
| | Masculí | Femení | 16-18 | 19-24 | >24 | Espanya | Altres | ESO* | Sense ESO |
| JOVES (en itinerari) | 36 | 9 | 16 | 27 | 2 | 22 | 22 | 6 | 39 |
| JOVES (amb itinerari acabat) | 6 | 3 | 1 | 7 | 1 | 2 | 7 | 2 | 7 |
| TOTAL | 42 | 12 | 17 | 34 | 3 | 27 | 29 | 8 | 46 |

* ESO: Educació secundària obligatòria.

- Professionals de sectors diversos: educació, salut, serveis socials, participació cívica. Duen a terme la seva tasca en àrees diferents, però totes amb gent jove. La llista de participants és la següent:

| | Lloc de treball | Àrea |
|-------|--|----------------------------------|
| J. A. | Coordinador de projectes en una entitat social | Sociolaboral |
| A. B. | Docent i director (jubilat) | Educació i formació professional |
| D. C. | Membre d'una entitat comunitària i educador social | Participació cívica |
| E. D. | Psicòleg en una entitat social | Salut |
| D. J. | Director d'una entitat social | Socioeducativa |
| M. M. | Orientador en una entitat social | Socioeducativa |
| A. P. | Departament de Justícia Juvenil (Generalitat de Catalunya) | Justícia |
| J. P. | Tutor de formació professional | Educació i formació professional |
| F. R. | Educador social en apartaments socials per a joves. | Serveis socials |
| D. S. | Coordinador de projectes en una entitat social | Sociolaboral |

- Empreses (*pendent*). La idea era fer la reunió durant el període de disseny. Després la faran durant l'execució, per comparar els resultats amb la resta d'agents.

■ **Temes:**

- Orientació i vincle joves-educadors. - Formació professional.
- Com s'atén els joves. - Participació social.
- Tipus i utilitat de les accions actuals.

■ **Dates:** Abril-maig 2015

- Joves (en itinerari): 3 sessions (24 i 27 d'abril de 2015).
- Joves (amb l'itinerari acabat): 1 sessió (6 de maig de 2015).
- Professionals: 1 sessió (13 de maig de 2015).

■ **Conclusions principals:**

El diagnòstic ha contrastat la majoria de les hipòtesis que tenen les tres entitats i ha ajudat a centrar-se en algunes qüestions.

- 1) Els joves, tant si estan fent l'itinerari com si ja l'han acabat, estan d'acord que el més important per tornar-los a motivar és establir un vincle amb el professional. Han de sentir que els educadors tenen un interès real per ells.
- 2) Els punts de vista entre els joves que estan iniciant el procés i els que ja l'han acabat són diferents. Per exemple, els primers creuen que el més important per ser autosuficient és trobar una feina i guanyar diners. En canvi, els segons valoren més qüestions com les competències i les actituds.
- 3) Tothom, els joves i els professionals, estan d'acord que la formació tradicional no és útil per als ni-nis. Cal pensar en nous models, més dinàmics, flexibles i que combinin la formació amb pràctiques en feines reals.

Joves(en itinerari)

- Els joves volen una bona orientació.
- Creuen que en aquestes entitats els tracten amb respecte i amabilitat.
- Volen una informació clara durant tot el procés.
- Necessiten saber que el professor s'interessa per ells i que ho demostra realment.
- Valoren el fet de tenir el suport d'un referent educatiu.
- Hi ha confusió respecte al concepte de "Garantia".
- Els agradaria una formació motivadora i dinàmica (sense exàmens). La pràctica és la millor manera d'aprendre.
- Volen saber quines oportunitats els ofereix el mercat laboral actual i les tècniques per obtenir una feina (currículums, entrevistes, etc.).
- Tres elements que valoren en una feina: ha de ser interessant, s'ha de poder ascendir i tenir unes bones condicions i oferir l'oportunitat de treballar en equip.
- No estan interessats en la política ni en els moviments associatius.
- Consideren que els orientadors són útils perquè els ensenyen a reconèixer els progressos que han assolit i les àrees que han de treballar per millorar.

Joves (amb itinerari acabat)

- Esperen una orientació quan arriben per primer cop a l'entitat.
- Volen ser tractats amb respecte, paciència i interès pels tutors. Volen sentir que són ells els qui prenen la decisió final i no els professionals.
- Valoren conèixer informació i pràctiques sobre la feina que faran.
- Valoren el professionalisme dels docents. Busquen un orientador per assolir els seus objectius, no un col·lega.
- Un bon suport és clau en tot el procés, especialment en les primeres etapes.
- Destaquen la importància de les competències transversals apreses.
- Entenen que el coneixement teòric és important, però, si n'hi ha massa, "s'adormen a la classe".
- Valoren tenir molta informació sobre tots els aspectes del mercat laboral i participen en activitats per preparar entrevistes de treball, com les sessions de cites ràpides.
- Sol·liciten continguts sobre aspectes locals i socials: mobilitat, coneixement de l'entorn, etc. (Molts nois/noies són nous/noves).

Professionals

- Orientació. Elements clau que ha d'oferir un educador professional: empatia, capacitat d'escolta, coneixements, recursos pedagògics, acceptació incondicional dels joves, implicat en el procés per la pròpia autonomia, transmetre la idea d'oportunitat (i no la idea de fracàs o d'última opció), associar el concepte de "Garantia" al d'oportunitat.
- Mercat laboral. Ofereixen uns continguts visuals i pràctics. Els joves aprenen amb el mètode d'assaig i error. Per estudiar els interessos professionals, es treballa amb sessions pràctiques. S'aprofiten les experiències entre col·legues. És essencial treballar en les competències transversals. Es forma els joves per sobreviure en un context d'incerteses. S'elabora la idea que es necessiten les altres persones perquè habitualment no es treballa sol.
- Salut i desenvolupament personal. Molts dels joves es troben en situacions inesperades, com ara l'inici d'un projecte d'emancipació (l'han de comprendre com la possibilitat de fer-se càrrec de la seva pròpia vida). Hem de guiar-los en aquest procés, perquè no sempre hi estan preparats.
- Participació cívica. Les entitats socials haurien d'estimular els joves a participar en la vida de la comunitat local i social.

■ Altres passos:

El juny del 2015, les tres entitats van impartir un curs breu, però intensiu de tres dies basat en la metodologia de treball competencial. Anava adreçat a 25 professionals de sectors diversos (educació, salut, serveis socials, comunicació, participació cívica, etc.) que volien aprendre aquesta metodologia, però també als qui volien sol·licitar una feina en aquest programa. Així, tots els professionals que s'incorporessin a l'equip tindrien el mateix coneixement metodològic.

■ Passos següents:

El juliol de 2015, les tres entitats van acabar el disseny del programa. Estan buscant finançament per posar-lo en pràctica. El més probable és que els fons procedeixin del programa de Garantia Juvenil.



6. Conclusions

A Catalunya, i a Espanya, tenim un enorme problema pel que fa a la deserció escolar i l'abandonament escolar prematur: durant anys, ens han mancat polítiques o mesures per detectar-los, fins i tot a l'educació obligatòria. Per tant, tampoc no podíem tornar a motivar i a reintegrar els joves al sistema educatiu. Només algunes polítiques d'ocupació actives incloïen accions de detecció.

Al final, els que detecten els joves que volen retornar a la formació són habitualment els serveis socials, les oficines d'ocupació o les entitats socials. Un cop se'ls ha detectat, hi ha algunes accions adreçades a tornar-los a motivar i reintegrar en l'educació, però, de nou, sempre des del punt de vista de l'ocupació.

En el darrer any, però, dins del marc del programa Garantia Juvenil, el Govern català ha estat preparant (amb experts i entitats socials de base) una bateria de programes que ajudin a detectar aquests joves i a crear itineraris educatius de llarga durada per als estudiants que estan en risc de deixar l'escola, com ara plans per a estudiants entre 14 i 21 anys.³

De la mateixa manera, els Departaments de Treball i d'Ensenyament han començat a treballar conjuntament per establir *vies* i *ponts* orientats a detectar i ajudar els estudiants majors de 16 anys que volen abandonar l'escola (o ho acaben de fer) i donar-los una resposta ràpida per tornar a motivar-los per reintegrar-se al sistema educatiu. Actualment, passar de l'escola secundària obligatòria a programes de segona oportunitat no és gens fàcil i és en aquest procés que hem perdut la major part dels joves.

En resum, esperem que en els propers anys podrem analitzar els resultats de les polítiques i programes que volem començar a desplegar durant el 2016.

³ Actualment hi ha programes independents segons l'edat: majors o menors de 16 anys.